

PROJEKT CHIPS (Childline in Partnership with Schools)

Charakteristika projektu: Program vrstovníckej podpory zameraný na rozvoj vrstovníckych vzťahov medzi školákmi s cieľom prevencie pred nežiadúcimi javmi, vychádza z poznania, že v každom človeku je schopnosť a ochota pomôcť jeden druhému

Projekt CHIPS ponúka podporu školám v starostlivosti o deti a mládež:

- vytvára prostredie umožňujúce naplno rozvíjať empatiu, vnímavosť a sociálne schopnosti mladých
- aktívne zapája mladých ovplyvňovať kvalitu ich života
- prostredníctvom rozvoja vrstovníckych vzťahov pomáha vyrovať sa s náročnými situáciami skôr než eskalujú, preventívne pôsobí v boji so sociálno-patologickými javmi
- hľadá cestu lepšej komunikácie medzi deťmi a učiteľmi (deti často svoje aj oprávnené požiadavky formulovať nevedia, čo prináša zbytočne konfliktné situácie)
- posilňuje vzdelávacie výkony, zvyšuje osobnostnú nadstavbu a následne zvyšuje kvalitu celej školy

Doterajšie skúsenosti s projektom CHIPS

CHIPS začal svoju činnosť vo Veľkej Británii v roku 1998 a dnes je úspešne realizovaný na viac ako 800 školách. Spolupráca ChildLine - detskej telefonickej linky - bola pôvodne výlučne so školami. Svoje pole pôsobnosti rozšírili na mládežnícke komunity, kluby a podobné organizácie a pôvodný názov projektu sa zmenil na „ChildLine in Partnerships“. Z výskumu v rámci CHIPS vyplynulo, že pre podporovateľa je jeho úloha veľkým prínosom i v ďalšom osobnom živote. Deti tu vystupujú v prvom rade ako pozorní poslucháči. V niektorých prípadoch však nestačí pozorne počúvať, ale treba spolu s „klientom“ – kamarátom hľadať možnosti riešenia problému. Úlohou podporovateľa je byť sprievodcom na ceste za pomocou. Niekedy stačí byť nápomocný pri zlepšení školských výkonov, pri učení, inokedy treba vystúpiť ako mediátor. Výnimočne sú situácie, kedy treba posunúť problém kvalifikovaným odborníkom. Dôležité je, aby deti mali niekoho, kto ich vypočuje, komu môžu dôverovať. Počet škôl zapojených vo Veľkej Británii do projektu svedčí o jeho úspešnosti.

Začiatky na Slovensku

Projekt vychádza zo skúseností, že mladí ľudia sa zdôveria so svojimi problémami skôr vrstovníkom, než nadriadenej autorite, voči ktorej môžu mať zábrany. Pomoc spolužiakov je pre nich prijateľnejšia, než rady zo strany dospelých.

Na Slovensku sa program overuje na piatich vybraných základných školách. Pracuje sa so skupinou 10-15 žiakov piatych až ôsmych ročníkov, ktorí boli interaktívnou formou uvedení do problematiky a zručností „podporovateľov“. Na podporovateľskom výcviku sa deti predovšetkým učia **počúvať** a prejaviť, že hovoriacemu rozumejú, že ho akceptujú. Učia sa, že okrem verbálnej stránky je dôležitá, a zaujímavá a výpovedná aj neverbálna stránka komunikácie. Dôležité je dbať nielen na to, **čo** hovoríme, ale aj **ako** to hovoríme, pretože tým dávame najavo svoje skutočné postoje. Všetky informácie, ktoré sa podporovatelia dozvedia, sú diskrétné a podporovatelia sú viazaní mlčanlivosťou. Veľmi citlivá oblasť je naučiť sa rozpoznať, kedy je nutné mlčanlivosť porušiť. Všeobecne možno povedať, že je to vtedy, keď sa porušujú práva detí. Vo výcviku sú cvičenia a modelové situácie, na ktorých si podporovatelia osvojujú postupy ako vhodne v danej situácii zareagovať, **kedy**, **kde** a **na koho** sa obrátiť ak je prípad nad ich sily. Okrem detských podporovateľov sú zapojení do školenia aj dospelí supervízori, aby **si** s podporovateľmi lepšie rozumeli. Supervízorom môže byť učiteľ, psychológ alebo výchovný poradca, je súčasne garantom projektu na škole. Dôležité je, aby deti cítili, že tomuto dospelému môžu dôverovať.

Podporovatelia sa musia pravidelne so svojim supervízorom schádzať a diskutovať o tom, ako ich podporná činnosť prebieha. Aj pri tomto je možné zachovať dôvernosť. Pri debate v rámci skupiny hovoria o prípadoch (problémoch). Ktoré vo svojej role riešia bez toho, aby uvádzali mená prípadne okolnosti, na základe ktorých by bola možná identifikácia. Namiesto toho sa zameriavajú na riešenie konkrétnej situácie.

Program šitý na mieru

Jedinečnosť projektu je v tom, že hlavní aktéri sú v nej deti, ktoré chcú riešiť problémy svojich rovesníkov. Tiež určujú rýchlosť a spôsob, aký im vyhovuje, aby bol pre nich účinný. Deti sa pri tom naučia rozlišovať, ktorý problém môžu riešiť samy a s čím je lepšie sa obrátiť na dospelých. Spoločne s nimi môžu vyhľadať pomoc v ďalších inštitúciách, ktoré sa problémami detí alebo dospelých zaoberajú. Môže to byť Linka detskej istoty pri SV Unicef, ktorá projekt na Slovensku realizuje, ale aj psychológovia, právnici, lekári...

Najčastejšie problémy, ktoré sa vykytujú, sú prejavy šikanovania, zaostávanie v učení, pretrvávajú národnostné konflikty a rasové predsudky hlavne voči rómskemu etniku. Často

sa stáva, že nejaké problémy sa prelínajú, netýkajú sa len školy, ale zasahujú do rodiny, neriešia len problémy medzi deťmi, ale tiež vo vzťahu medzi dieťaťom a učiteľom a naopak (pre učiteľa môže byť zaujímavé, keď si spomenie a dokáže sa vžiť do veku svojich 13 rokov).

Výber podporovateľov

Väčšinou sa chce stať podporovateľom viac detí ako je možné preškoliť. Je potrebné spraviť výber. Ten je potrebný aj preto, aby sa podporovateľmi stali deti, ktoré majú úprimný záujem, na túto úlohu sa hodia, majú rešpekt spolužiakov a pod. Výbornými podporovateľmi sa môžu stať aj deti nenápadné alebo tie, ktoré v školských výsledkoch veľmi nevynikajú. Priamo na hodinách občianskej náuky alebo etiky je možné na základe rozhovorov medzi žiakmi a vyjadrení ostatných spolužiakov, komu koľko dôvery by prejavili, vybrať 2-3 budúcich podporovateľov. Tiež sa dá vyberať na základe pohovorov, dotazníkov, dôležité je, aby nikto nikoho nenútil. Deti sa aj po školení môžu rozhodnúť, ak sa na danú úlohu necítia, podporovateľom sa nestávajú.

Linka detskej istoty na základe dlhoročných skúseností a znalostí problémov detí sa podujala na tomto projekte spolupracovať. V súčasnosti možno čoraz viac pozorovať nárast syndrómu rizikového správania detí v období dospievania (zvyšujúca sa agresivita prejavujúca sa často práve šikanovaním, taktiež stále pretrvávajúce rasové a iné predsudky), dochádza k zhoršovaniu správania žiakov na školách, narastá agresivita a hrubosť mládeže. Uvedené skutočnosti nás vedú k presvedčeniu, že tento program sa môže stať súčasťou prevencie negatívnych javov medzi deťmi a mládežou na našich školách. Dáva možnosť učiť deti postaviť sa k svojim problémom samostatne zodpovedne, poskytuje neoceniteľné interpersonálne schopnosti a sebadôveru. Tak ako je výchova obojstranná aj tento program pomáha nielen tým, ktorí o podporu požiadajú, ale i podporovateľom v ich osobnom raste, v získavaní cenných životných skúseností